

Budapest, 1882. Február 5.

3. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS ROVATSZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: Váci-utca 24. sz.

Kiadó hivatal: Váci-utca 3. sz. a
„Harmonia” társulat zeneműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

A király-hymnusz-mozgalom.*)

Az írók és művészek termében megalakult a végrehajtó bizottság, mely a múlt keddi értekezlet egyhangú határozatából arra vállalkozott, hogy az évtizedek óta huzódozó, Gott erhalte-féle pert befejezni s a király-hymnusz a magyar állam hivatalos dalává társadalmi agitáció útján felavattatni fogja.

Feladata három kombinált cél eléréséből áll. Egyik a hymnusz megteremtése, másik a költségek beszerzése, harmadik a hivatalos elfogadás kieszközlése. Van tehát művészi, pénzügyi és politikai szempont, melyekkel egyszerre kell számot vetnünk, ha a problémát sikeresen megoldani akarjuk.

Az orsz. daláregyesület december havi közgyűlésén Tancos

*) E mozgalom, mely a jan. 31-iki értekezletből indult ki, csakhamar az egész országban visszhangra és csatlakozásra fog találni. A kiküldött végrehajtó bizottságban legkitünőbb zenészeink, jeles íróink, vezérszerepet vivő politikusaink egyaránt helyet foglalnak s neveik kellő kezességet nyújtanak arra, hogy tehát most már lesz eredménye a helyesen megindított és jól megfontolt alapról operáló nagy szabású mozgalomnak. Lapunk azon szerencsés helyzetben van, hogy a művészvilágra nézve oly nagy fontosságú mozgalom kezdetét jelezhetvén, jelenleg ép magától a kezdeményezőtől, Balogh Pál úrtól hozhat alapos információt olvasóink számára.

Szerk.

Béla úr lelkes indítványára elhatározták a dalárok, hogy az ügyben állást foglalnak s a választmányt egy megfelelő tervezet kidolgozására ntasítják, mely a Debrecenben tartandó közgyűlésen fog tárgyalatni.

Ha a feladat csak artistikai természetű volna, tehát csak költeményre és zenére volna szükség, Táncos úr indítványa s a dalár-egyesület kezdeményezése fölöslegessé tette volna a mult keddi meetinget. Hisz az egyesület oly kitűnő hazai zenészeti erők fölött rendelkezik, hogy művészi eredmény dolgában a legkedvezőbbet várhatni tőlük.

De miután a cél nemcsak az, hogy jó király-hymnuszunk legyen, — miután a feladat súlypontja ott van, hogy e hymnusz az illetékes körök által, mint a magyar állam hivatalos dala el is fogadtassék: a művész körök akciója csak kombinált nagy társadalmi és politikai akcióval karöltve számíthat sikerre.

Ezt kezdeményezte a mult keddi meeting, ezért alakult meg a végrehajtó bizottság országos képviselőkből, publicistákból, zenészekből és hirlapírókból. Szükségesnek tartottam rámutatni erre a tárgyi szükségességre, mely igazolja a gyűlés elé terjesztett indítványomat s felmenti személyemet a gyanúsítás alól, mintha a dalárdák illetékességét e hazafias nemzeti vállalatban csak valaha is eszembe jutott volna kétségbe vonni.

Nekem mindössze némi aggodalmaim voltak, hogy a dalárdák központi választmánya kívül hagyja számításán a kérdés társadalmi és politikai oldalait, vagy ha számol is velük, számítását — mint tisztán zenei szaktestület — nem fog realizálhatni.

S hogy aggodalmaim alaposak voltak, azt ma már konstatálhatom id. Ábrányi Kornél úrnak a meetingen hallott felszólalásából. Ábrányi úr közölte ott a dalárok tervét, mely csak az artistikai feladatra szoritkozik s e célt, csak is ezt tartja szem előtt.

Ha csak annyit akarunk elérni, hogy a hiányzó szöveg s dallam meg legyen, — akkor nem kell egyéb, mint pár jó magyar költő és zeneszerző művészi versenye nyílt pályázaton, — no meg kell 1—200 arany a pályadíjra. Ennyit szűkebb családi körben hamar elő lehet teremteni. S ha ezzel a probléma meg volna oldva, kár volt évtizedeken át fölötte vitatkoznunk, a dolgot ismét elodáznunk.

A kérdés nem ily egyszerű, s primitiv eszközök célhoz nem vezetnek. Se a dalárok választmánya, se a most megalakult végrehajtó bizottság nem bir annyi erővel, hogy egy hymnuszt politikai dallá proklamálhasson s ezt az uralkodóra s udvarára is ráoktroyálhassa. Legföllebb annyit ér el, hogy egy jó koncertdarabot teremtsen az énekarok számára.

Az én indítványom lényege az volt, hogy a végrehajtó bizottság hivatkozzék a művészi feladat megoldásakor a közvéleményre, s a nemzeti akarat imponáns erejével hajtsa végre a feladat nehezebb, politikai részét.

E célból terveztem én egy nagyobb szabású nemzeti mozgalmat szocialis téren. S ezt kell a végrehajtó bizottságnak is előidézni, ha a király himnuszt az államra ráoktroynálni szándékozik.

A nemzeti akarat országszerte kifejlődésre fog jutni, ha a végrehajtó bizottság megértetni, átéreztetni tudja a nagy közönséggel, hogy a magyar állami formák közül a Gott erhalte eltávolítására közös erővel kell a nemzetnek szövetkeznie s erre most van alkalom.

Ha a döntő körök látni fogják, hogy a magyar közvélemény király-himnuszt akar, — ha tapasztalni fogják, hogy a mozgalom széles mederrel bír, — hogy részt vett benne a nagy közönség, a társadalom minden rétege, részt vesznek az önkormányzati választott testületek, a municipiumok, megyék s maga az országgyűlés is, — ha a közadakozás egy imponáns összeggel fejezi ki a nemzeti akaratot, mely összeg örök időkre szóló nemzeti alapítvány gyanánt fog kezeltetni, — s ha végül tapasztalni fogjuk a közlekedést, mely imponáns erővel tör ki a himnusz-verseny eldöntésekor: akkor be fogják látni, hogy a Gott erhaltéhoz kötött tradícióknak a nemzeti akarat morális erőhatása előtt meg kell hátrálniok, be fogják látni, hogy ez akarattal szembeszállás a nemzet oktalán lehangolása, bosszantása volna, a mi politikai szempontból minden államéletben nagy hiba, — s inkább belenyugodnak a nemzet egyhangú kívánságába, inkább inaugurálják azt a himnuszt mintsem elkövessenek egy nagy politikai hibát.

Én tehát indítványomban a nemzeti akarat kifejezésére igyekeztem alkalmat adni, midőn javaslatba hoztam, hogy a végrehajtó bizottság necsak a himnusz pályadíjára gyűjtsön, de szólítsa fel a közönséget egy tekintélyes összegű emlékalapítvány megteremtésére. Ez alapítvány „nemzeti díjalap“ címe alatt kezeltethetnék a kultuszminister által s kamatai évenként vagy több évenként a magyar zene fejlesztésére nemzeti jutalomdíjak és ösztöndíjak alakjában jelentékeny kulturális tényezőül szolgálhatnának.

Egyszerűen a himnusz pályadíjára pár száz ember adakozása is elég. A nemzeti díjalapot maga a nemzet adja össze százezrek, az összes hatóságok, egyházfők s az országgyűlés adományaiból. Ez alak-

ban a közvélemény kifejezheti akaratát s maga ő felségének is alkalom adatik, hogy mint a legelső magyar ember, szolidaritását kifejezze a nemzeti akarral és saját adományával növelje ezt a nemzeti dijalapot.

Ily módon véltem én a probléma politikai társadalmi részét pár huzamosan az artistikai részszel megoldandónak.

A nagy tömeg adakozásán kívül nem kevesebb súlyt fektetek indítványom második részére. Szerintem a pályázatban a jury által abszolút becsüeknek ítélt hymnuszok egy nagy versenyünnepélyen nyilvánosan előadandók volnának, melyre az udvar is meghivatnék. E versenyen első rangu művésznők elszavalnák a pályázó s kitüntetett hymnusz szövegeket, a zenekarral kísért nagy énekkarok pedig előadnák a szövegre készült dallamokat. Így az udvar közvetlen tanuja lehet a közönség lelkesülésének s a közönségnek alkalma nyílnék a jury előtt nyilatkozni az iránt, hogy az abszolút becsü hymnusz-tervezetek közül melyik tetszik neki leginkább.

Mindezen dolgok különben a végrehajtó bizottság által fognak még megvitattatni.

E cikk feladata csak az, hogy bebizonyítsam, mennyire szükséges volt az ügy érdekében az általam összehívott meeting megtartása. A dalárdák csak a probléma zenei részét oldották volna meg s teremtettek volna egy igen sikerült magyar koncert-darabot. Az én szerény indítványom a politikai és társadalmi szempontokkal is számolt, fellépésem tehát nem volt fölösleges.

Balogh Pál.

*

Kapcsolatban e cikkkel, nem tartjuk feleslegesnek elmondani azon értekezlet lefolyását, melyen Balogh Pál úr a fennebbiekben röviden összefoglalt javaslatát előterjeszté. Az irói és művészi kör ezen igen népes értekezletén Balogh úr általános tetszés és helyeslés között terjeszté elő szépen kidolgozott, magvas javaslatát, vita alá bocsátván a kérdést.

A tárgyalás további folyama a következő volt:

Tánczos Béla: figyelmezteti az előadót, hogy az orsz. dalárszövetség múlt havi közgyűlésén szóló szintén indítványozá a király-hymnusz-kérdés megoldását s a közgyűlés akkor elhatározta, hogy a dologban a debreceni dalárünnepen a választmánytól érdemleges javaslatot fog kívánni. Nehogy e két kezdeményezés összeütközzék egymással, várja be az értekezlet a debreceni ülés határozatát.

Balogh Pál: Arról a közgyűlésről csak annyi tudomása volt, hogy ott semmi konkrét javaslatot nem tárgyaltak s érdemleges határozatot nem hoztak.

Kaas Ivor báró: Igen helyes, ha a dalárdák szintén foglalkoznak a kérdés sel; rájuk a megoldás dolgában nagy feladat vár, ők fogják a magyar hymnuszt szerte az országban popularizálni, hogy a nemzet megtanulja tőlük s széltiben énekelje, míg az udvari körök is elfogadják. Kár ez ügyben kanapépert kezdeni. A kérdés súlypontja ott van, hogy a hymnusz meg legyen, hogy kik által lesz meg, az mellékes. A debreceni ülés kedvéért nem tanácsos a mi ülésünket felfüggeszteni, mert még nem bizonyos, fog-e az a közgyűlés valami életre valót ajánlani. Inkább csatlakozzék a dalárok választmánya hozzánk s intézkedjünk együtt.

Az előadó javaslatát életrevalónak tartja, s úgy a politikai indokolást mint a mozgalmat helyesli, a részletek megállapítása a végrehajtó bizottság dolga lesz s az előadó munkálatát ott tüzetesen meg lehet beszélni. A pályázat kérdésében azt hiszi, hogy hazánk nagy költőjét, Arany Jánost kellene a himnusz-szöveg megírására felkérni, mert az bizonyos, hogy ő pályázni nem fog — a dallamra szóló is pályázatot tart hirdetendőnek. (Helyeslés.)

Dr. Toldy László: Emlékeztet a Vörösmarty esetére, kit a 40-es években szintén felszólítottak király-himnusz írására és aztán a kész költeményt utóbb még se találták alkalmasnak a célra; szóló Arany Jánost annál kevésbé óhajtaná egy eselleg desavouálásnak kitenni, mert meg van győződve, hogy az ősz költő ha hajlandó a himnuszt megírni, pályázni is fog.

Id. Ábrányi Kornél: Tapasztalásból tudja, hogy a magyar közönséget nagy akciókba nehéz belevinni. Szóló sokkal egyszerűbb módját ajánlja a megoldásnak: A kiküldendő bizottság írjon egy lelkes felhívást a közönséghez, a dalárdák s az ügy iránt érdeklődők hamar össze fogják adhatni a pályadíjat, mely kitűzetnék a himnusz-dallamra s pár hó alatt volna király-himnusz. A hosszú, bonyolult proceszszust nem ajánlja.

Dr. Hoffmann Pál: A király-himnuszt szerinte is ideje megoldani s maga részéről mindent meg tesz, hogy az ügy sikerét előmozdítsa. (Élénk helyeslés.) De valódi sikere e tervezett akciónak akkor lesz csupán, ha a pályázati uton nyerendő himnusz-dallam nemcsak a katonai ténzeneken játszatik, mint a Rákóczy-induló, de legyen az egy állami hivatalos dal. Az irányban intézkedjünk valamely forma szerint, a mozgalomban erre kell a legfőbb súlyt fektetni. (Helyeslés.)

Komócsy József: A himnusz inaugurálását úgy véli elérendőnek, hogy a dalárdák rendezzenek egy nagy szerenádöt az udvar jelenlétében, hol a himnuszt is eléneklik. Azonkívül a közoktatási miniszter felhívandó, hogy a himnuszt valamennyi iskolában betaníttassa.

Grünwald Béla: Az inauguráció Komócsy által említett módját nem véli célirányosnak. Nagyszabásu mozgalommal lehet és kell a döntő köröket a nemzet kívánságáról meggyőzni, hogy a himnusz elfogadtassék. Különös súlyt fektet arra, hogy könnyen lelkesedni tudó közönségünk a mozgalom fontos céljáról felvilágosíttassék s az akcióban a nemzet zöme részt vegyen. A sajtónak ez ügyben fontos szerepe van s szóló reményli, hogy a sajtó teljesíteni is fogja kötelességét.

Ezután az értekezlet az előadó indítványa szerint megválasztá a végrehajtó bizottságot, élén egy direktoriummal, melynek tagjai: elnök Hoffmann Pál, alelnökök Feleki Miklós s id. Ábrányi Kornél, titkár Táncczos Béla, jegyző Balogh Pál. Bizottsági tagok: Erkel Ferenc, Huber Károly, Grünwald Béla, Kaas Ivor báró, Odry Lehel, Aggházy Károly, Komócsy József, dr. Toldy László, György Aladár, Engesszer Mátyás, Simonffy Kálmán, Bartay Ede s Dolinay Gyula.

E bizottság még ki fogja magát egészíteni s első ülését vasárnap febr. 5-én d. u. 6 órakor tartja.

A művészek műveltségének hivatalos elismerése.

Rendkívül visszás állapotok azok, miket hazánkban a művészvilág társadalmi helyzetét illetőleg tapasztalunk. E kérdés valóban megérdemli, hogy vele bővebben foglalkozzunk és többen is elmondják véleményüket róla. Mi itt egyelőre a kérdésnek csak egyik oldalát ohajtjuk megvilágítani és főlshózalunk különösen a művész ifjuság érdekében.

A műveltség hivatalos elismerésének mérvét a törvényhozás intézkedései adják meg. Anyagi tekintetben meg van a művészvilág tagjainak elismerése az állam részéről annyiban, hogy a művészeket a legmagasabb adóval róvják meg. Összes keresetének egy tizedét kénytelen adóul befizetni azon zenész, ki órák adásából él, ki szerzeményeinek bevételét mondhatja keresete forrásául, kinek csak zongorája, hegedűje és annak kezeléséhez szükséges tehetsége van meg, az a festész, ki bizonytalanra kénytelen várakozni, hogy képei elkelyenek, a szob-

rászok, kiknek seregéből egy is teljesen el képes látni az ország által igényelt monumentális szobor művek elkészítését. Az állam tehát ennyiben elismeri a művész kiváló társadalmi állását, amennyiben kitett számukhoz arányitva mégis nagy tételeket vesz be rajtuk adó fejében.

Egészen másképp áll a dolog azon téren, melyre mutatni akarunk e sorainkban s ez a véráldozat, vagy nem ez ijesztő kifejezést használva, a hadkötelesség kérdése. Az a kedvezmény, mely a művészettel egyenrangú, sőt gyakran nem is egyenrangú foglalkozást űző fiatal embereket törvény szerint megilleti, nem terjed ki sem a zenészre, ha iskoláit, akademiáját elvégezte és diplomát kapott, sem a festőre, szobrászra és színészre, ki szakképzettségét hasonló módon hiteles okmányokkal tudja igazolni. A törvényhozás megszabta, hogy nyolc gimnázium, vagy hat reáliskola elvégzése szükséges, a katonai hatóság ebből le nem engedhet. A művésznak, hiába mutatja ki szakképzettségét, ha a hadi szolgálatra alkalmas, egészséges testtel bír, ép úgy le kell szolgálnia három esztendejét, végezni a lealázó kaszárnyai munkákat, erőszakosan megszakítani pályáját három esztendőre, mint bármely közrendű legénynek, ki mit sem felejt a szántásvetésből és kapálásból e három év alatt, míg az a szegény zongora- vagy hegedűművész jóformán elől kezdheti tanulmányait és gyakorlatait, ha három évig nem nyulhat hangszeréhez. Aki pedig úgy ösméri kaszárnyáink életét, mint e sorok írója, igen jól tudja, hogy ott udvarsepréről, vaskondér- és padlósurolásról van főleg szó, de hogy egy közlegény három órai időt is nyerjen naponként zongora gyakorlatra, azt a leglágyabb szívű kapitány se fogja megengedni.

Ime most az országban mindenféle mozgalom indult meg, hogy a kézműves és iparos segédek nyerjék el az egyéves önkénytési jogot. Az állami ipartanodák régóta élvezik, a kereskedő segédek bírnak vele, egyedül a művész az, kinél erről még szó sem volt. Az iparkamarák kérvénye eziránt az országgyűlés elé terjesztetik, lehet, hogy kedvezőleg intézik azt el, akkor a kézművesek is, (kiket mi különben ezzel kisebbiteni egy hajszállal sem szándékozunk) kedvezőbb helyzetben lesznek, mint az akadémiai diplomával bíró művészek.

Sokan azon ellenvetést hangoztatják erre, hogy az illető művész, ki ugyis intelligens ember, végezze el azon középiskolákat, mik őt e kedvezményre képesítik: „Általános műveltségre ugyis van szüksége.” Ez bizonyos igaz, csak hogy az is áll, hogy a művészet egy teljes embert igényel s különösen a gyermekkorban csaknem kizárólagos vele foglalkozást. Középiskolánk tananyaga oly kiterjedett, hogy annak felölelése mellett nem marad meg a mulhatlanul szükséges idő a művészi iskolára. Igen ritka eset, (részemről egyet sem tudok rá) hogy egy zenész, ki nyolc évig rágta a latin és görög nyelveket, a gömbháromszögtant, felsőbb matematikát, geológiát, phisiológiát, növény élettant és azt a tömérdek tantárgyat, amivel jelenlegi középiskolai oktatásunk elhalmozza a tanulót, hogy ezek után még ép oly kitűnő zeneszerző maradjon, s ezek mellett egyidejűleg még az ellenpontozat és generalbassus minden titkaival is megösmerkedik s a hangjegyek gyakorlati tanulmányozására is bő időt talál. Az ilyenekből legtöbb esetben lesznek igen jó műkedvelők, valódi művészek ritkán. Ha művész akar lenni, akkor a legszebb időt másra nem szabad fordítania, lelkét annyifelé szétosztania nem szabad.

Mindezeket tekintetbe vevén, járuljanak a hazai műintézetek a törvényhozáshoz azon kérelemmel, hogy a művészek egyenjogúsága a többi intelligens osztályokkal tetteg nyerjen kifejezést a véderő törvényben is. Legyen a zenede VI. osztályának elvégzéséről szóló bizonyítvány, a zeneakademia, mintarajztanoda, esetleg festészeti akademia és a színésziskola sikeresen végzett első évfolyama elég képesítvény arra, hogy a művész növendék az egyéves önkényteltséget törvényhozásilag megnyerje. Ezt Magyarország művészvilága megérdemelné.

Kacziány Géza.

Színházi csevegés.

— Hova, hova, karnagy ur?

— Épen haza indultam.

— Ha van egy pillanatra ideje, menjünk föl ide a vigadóba, hisz ugyis a kapuja előtt állunk.

— Mi lesz itt kérem?

— Oly dolog, ami Önt is érdekli. Wiltné énekel itt.

Társamnak, kivel kedden este e beszélgetést folytattam, teljességgel nem tünt föl az, hogy Wiltné a vigadóban nem énekelhet akkor, midőn a nemzeti színházban »Ördög Róbert«-ot adják, Alice szerepében vele. Karnagyom régóta nem kíséri figyelemmel a színházakat, más dolgok foglalják el.

— De kérem, én nem vagyok hangverseny-toiletben sem.

— Nem is szükséges, mondtam én. Nem is hangverseny ez, de azért Wiltné mégis énekel.

Beszédközben a hátsó kis lépcsőn fölhaladtunk, ott át egy folyosón, a hátsó étterembe, melyekben asztal asztalon, szék széken hevert. Az egyik étteremben díszes hölgytársaság és egy sereg ur beszélgetett halkán, a terem sarkában kis kabinet volt rögtönözve.

— Ott énekel benn Wiltné, mondtam, lépjen be karnagy ur és hallgassa meg.

Ő még mindig megütközve tekintett rám. Vajon én akarom-e őt elbolondítani, vagy csak magam vagyok a bolond? A kis kabinetben sorban álltak a hölgyek és urak, mindegyik két-két ércülesért tartva füleihez. Társamnak is kezébe nyomtak két hallgatót, s alig hallgatja egy pillanatilag, egyszere fölkiált:

— »Ördög Róbert« fináléja!

Elképzelhetni roppant meglepetését, midőn a nesztelen kis kabinetben egyszere az egész nemzeti színházat benne érzé; hallja a zenekart, az énekeseket, a sugót, a közönséget kétezer lépés távolságból oly közel, mintha csak a Guidó gróf páholyában ülnék a földszinten.

Rendkívüli és ritka élvezet volt ez csakugyan, melyet Puskás ur, a telefonhálózat előzékeny igazgatója, az irói bála szerzett a nagy közönségnek. Telefonon keresztül hallani egy dalmű előadást, valami csodás és meglepő. Oly közvetlenséggel hallhatjuk az énekeseket, hogy részemről megtudtam volna mondani, hogy Wiltné e pillanatban emelte a magasba jobb kezét a kókereszt talapzatán, Maleckyné asszony most szegi meg egy kissé a nyakát és himbálja szép fejét, hogy a koloratura könnyebben gyöngyözzék ki torkából, Perotti ur most szoritja ökolbe kezeit amig ezt a hatalmas b-ét kivágja, Tallián ur most emeli furfangos mosolylyal jobb karját negyvenöt foku szögbe, testének függőlegesen álló tömege mellett némileg a horizontális irányt is képviseltetni.

S a zenekar! szinte látjuk Erkel Sándor nyugodt vezényletét, megösmérjük a zenekaron, hogy ő dirigál. Stoiber és Drescher most fujnak bele vadászkürtjükbe, szinte látom, hogy teli szedte képét szuszszal mindegyik. Most gyürközik neki a dobnak S. Náci, az emelkedő forteból gyanítható, hogy mindjárt bele vág. Puff! megvan.

És a tapsvihar! Hogy kitör, amint Wiltné az 1. felvonásbeli nagy elbeszélő áriáját bevégezte; alig akar szünni. A zenekar abba hagyja, csak az »éljen«-ek és »brava«-k hallatszanak. A felvonás végén pedig, a hatalmas finale után elkezdődik a sűrű taps, kitartóan, most egyszerre viharos éljenzés hallatszik bele, ez azt jelenti, hogy a páratlan művész nő megjelent a lebecsátott függöny előtt. Még egyszer kihívják, meg még egyszer, meg negyedszer is; akkor elcsöndesül a taps, egy-egy elkésett csattanás hal el s azzal megkezdődik az a leirhatlan zsongás mi a felvonásközöket jelzi. Mintha méhköpi zümmögését hallanók, semmi szó, mely tisztán ki volna vehető, nem tör ki belőle; összesen ily kifejezéseket hallunk jól, amik közelebb levén és kissé hangosabban mondva, eljutnak egész tisztán:

— Szé! mein Klarinét lassen'sz ta!

— Sztvcek prszkem nvoja!

Aha! ezek a nemzeti színház zenekari tagjai. Aztán egy-egy hegedü hangolás, egy trombita szeletetése vág bele a szenderítő neszbe. Egyszerre megcsöndül a felvonást jelentő harang ütése, az egész színház elcsöndesül, a zenekar rágyújt, a sugó lapoz könyvében és torkát köszörüli, a függöny fölsuhog és Maleczkyné asszony elkezd áriáját:

— Robert, Robert, én szerelmem!

S a sugólyuk mellett kétfelől fölállított kis készülékek hűségesen elh hozzák mindezt a vigadóba, ahol a színházba be nem fért közönség élvezi az előadást. Mégis csak bámulatos dolog az a sok — fon, telefon, mikrofon, melyek mind együtt azt bizonyítják, hogy e század a csodák kora s a lángész előtt nincs lehetlenség.

Földszinti Figgeló.

TÁRCA.

Munkácsy otthon.

(Szives üdvöletül febr. 12-iki születésnapjára.)

Pár nap választ még csak el azon feledhetlennék ígérhető fényes időszaktól, midőn a század legnagyobb festésze közénk érkezik és itthon lesz. Őszinte tisztelettel és szeretettel sietünk mind leróni hódolatunkat a nagy szellem iránt s azt hiszem, nem lesz magyar, ki ne azt óhajtana, hogy a mi Munkácsynk, kit ragyogó pályája ugyis állandóan a külföldön tartózkodásra utal, legalább e nagy napok alatt teljesen otthonosan érezze magát itt s érezze, hogy bármennyire becsülik és bámulják őt a külföldön, forrón és testvéreleg szeretni csak mi vagyunk képesek.

Addig, amíg itthon üdvözölhetjük, hadd mondjam el röviden, milyen az ő otthona. Őszinte vonzalom csatolt bennünket egymáshoz, amíg Párisban időztem; ő szives barátságára méltatott a valódi nagy szellemek ösztönszerű, egyenlőséget kereső igénytelenségével, mely

annál magasabbra emeli aztán őket a köznapiság fölé. Vendégszerető házának jóformán mindennapos látogatója voltam s így személyes tapasztalataim, és a Munkácsy közlékenysége folytán állithatom, hogy ösmerem őt s benne a nagy szellem mellett nagy jellemet is ösmerek.

Ahol azok az egész művelt világot bámulatra ragadó művek teremnek, azt az „Avenue Villiers“-en „Hotel Munkácsy“-nak hívják. Fény, kényelem és boldogságot lehellő környezet veszi körül őt, ki a világot egymásután ajándékozta meg remekműveivel. E palotasorban Dumas és több más nagyhirű író, Duez hírneves festő és Sarah Bernhardt pazar fénynyel berendezett épületei között, Munkácsy palotája már külsőleg is a legdiszesebbek egyike. Művészi izlésre vall a cífrázatokban az „M“ betű ékitményi alkalmazása, arra a gyönyörű vesztibül, melynek barna oszlopos falépesőzete, a gobelinek, csoportba rakott fegyverek s néhány értékes Daubigny és Ribot kép által ékitett sötétvörös háttére komoly, de igen elegans színezetet kölcsönöz.

Lépteink nesztét bársonyszőnyegek fogják föl, nehéz bársony függönyök zárják el utunkat az emeleti szalon ajtajánál, előre sejtetve, hogy ezentúl a jóllét és gazdagság lakik. A szétvont függöny mögött ragyogó kép tárul szemünk elé; amit csak fény és pompa művészi elrendezésben fölmutathat, együtt van itt.

A terem falai nehéz vörös bársonnyal borítvák; a művészileg dolgozott kandallón Munkácsyné-nak Noël az örökké derült fiatal szobrász által készített mellszobra áll. A terem közepéről egy velencei mivű virágos üveg csillár csüng; köröskörül aranytól ragyogó bársony kerevetek, székek, vánkások; a falakon ismét egy pár igen értékes kép, Fortuny, Daubigny és Jettel esetének termékei ragadják meg a figyelmet. E műveket Munkácsy maga drága pénzen szerzi s ebben is mutatja igazi művészi nagyságát; az ő szíve irigységet nem ismer.

A terem az udvar felé újabb időben megnyujtást nyert, egy hozzá épített rész által. Ezen megnyujtásból lett a »fumoir« s a szellemdús papagájnak „Coco“-nak székhelye – ki gazdája fütyülését csalódásig hiven utánozza, trillákat, chromatikus futamokat oly könnyedséggel fütyül mint egy fűtemile. „Dansez Coco!“ szokja magának mondogatni s azután saját fütyje után táncol. Néha a kedvenc ölebet „Mourico“-t szólítja s ez észrevevén a csalást, megugatja a széptehetségű, maliciozus madarat.

A diner előtt itt szokott összegyülni a társaság, mely a meghívottak szerint arisztokratikus vagy művészi színezetű. Magyar azonban mindig van egy-kettő a társaságban. A művészek közül leggyakrabban láthatni ott Berthier arcképfestőt, Duez-t, Noël és Barryas szobrászokat, Neuville-t, a híres csataképfestőt, kívülök Doré Gusztávot; Cabanel, Bonnat, Hilbont, Comte d'Adelswarth és számtalan mások ülnek föl-váltva együtt. Egyszer egy évben azonban mintegy 200 vendég szokott a házban összegyülni, február 12-én Munkácsy születése napján. Munkácsyt azonban ilyen tömérdek vendég, kik közt minden ott van, ami csak az arisztokrácia három osztályából: a születés, pénz és szellemi arisztokráciából nagy és híres Párizsban él — egy percig sem hozza zavarba. Oly könnyen mozog köztük, mintha közöttük született volna. Munkácsy a legkellemesebb házi gazda, kit csak képzelhetni.

Fesztelen nyájas modora, szép harmóniában olvad össze az ő veleszületett komoly méltóságával.

A legkedvesebb szórakozása néki ilyenkor egy pár francia művész barátjával félrevonulva, időközönként a napirenden levő művészi kérdések fölött vitatkozni, melyekben nem egyszer láttam diadalmaskodni szellemes érveléseivel. Magyaros-velős mondatai mélyen gondolkozó egészséges szellemet árulnak el s a lángész tulajdonsága szerint intuitív módon, magából merítve jobban fején találja a szöveget, mint sok elmélet-tudománytól gőzölgő fej.

Krisztus alakjának realiztikus fölfogása legújabb remekművének sem a véletlennek köszönhető.

Jelen voltam egy déjeuné alkalmával, midőn realiztikus fölfogását védte egy öreg francia pappal szemközt, ki mindenáron dicsfényt szeretett volna Krisztus feje köré. „Hiszen“ — így szólt Munkácsy — „Krisztus, ép azért mert „emberi“-ségének tiszta tudatával bírván, mégis szembeszállt a borzasztó halállal, emelkedik előttünk oly nagygyá... Én nem tudnám e képet megfesteni, ha nekem Krisztust istennek kellene képzelnem. Ő Istenhez hasonló lőn bölcsesége, emberbaráti szeretete és önfeláldozása által.“

E mély szellemben belepillantást enged azon körülmény ismerete is, mely a lángeszű művészre válságossá válhatik, ha jóltevő angyala meg nem menti a veszélytől, gyöngéd nőiségének teljes hatalmával véden oltalmába a veszendőbe indult lelket.

A „csavargók“-at készült megfesteni Munkácsy. A „siralomház“ roppant sikere nem megmámorítá, mint tette volna annyi sok mással, de kétségbe ejté. Ugy érezte ő, hogy annál tovább nem bír haladni; hiába próbált dolgozni, törte magát és erővel kényszeríté szellemét, — mégsem birt oly dolgot alkotni, melyen saját szemé csak egy pillanatig is megpihenhetett volna. Sokszor földhöz csapta s eltörte ecsetét és heves zokogásba tört ki.... Ujra kezdte a tervezett művet, nem sikerült. A tehetetlenség és az egy ponton megállás képzele ólomsúlyal nyomasztá lelkét és mind sötétebb gondolatokat sugalt neki.

Ez állapot hónapokon keresztül tartott s benne a lángész már-már vivódott. Érezte, hogy agyszerkezete vészes átalakulás felé közeig, melynek vége a charentoni tébolydába vezet, vagy azt megelőzni, a szándékos megsemmisülést tanácsolja. Szerencsére a jóltevő természet megkímélte az öngyilkos harenban emésztődő művészt, az álmatlan éjeken elgyötört test hamarabb kimerült mint a túlfeszült lélek, s Munkácsy forró lázba esett s örült víziók között élet és halál között lebegve, az eszméletlenség enyhe fátyola hullott rá vivódó lelkére.

Ez időben Marsch báróval és annak angyaljóságú nejével őszinte barátságban állott a művész. A kedves nő látva a küzdelmet, mely barátja lelkében végbement, iparkodott őt a sötét gondolatoktól visszatartani, s midőn az nem sikerült, de a szervezet megrendülése mentőleg lépett föl a megzavart egyensúlyú szellem javára, ő volt az, aki gyöngéd gondosságával a művész állapotát enyhíté. A fellábadott Munkácsyt a főuri pár magával vitte Luxembourgba, kolpacki birtokukra, ott testvéri gyöngédséggel ápolták és csillapították háborgó lelke kinjait.

Kolpackba Munkácsy még csak egy ecsetet sem vitt magával. A szabad természet ölen, annak bűvös szépsége közepette, a teljes nyugalom, a balsamos ég és a kikelet szépsége, párosulva a körötte minden lépten-nyomon nyilvánuló szeretettel, vissza adták őt önmagának. Most már szeretett volna festeni, érezte, hogy sikerülni fog amit próbál, de barátnője nem engedte ecsethez nyulni még. Így aztán a lázas tevékenységű szellem más utat nem talált festészi szenvedélye kielégítésére, minthogy a kolpacki nyaraló konyháját festette tele a legremekebb freskókkal. E szellemi gymnasztika, festészeti újjgyakorlatok után viruló egészségben tért vissza Párizsba, hogy az „Éjjeli csavargók“-at megteremtse.

Az a jó angyal pedig, ki akkor megmentette őt, jelenleg folyvást oldala mellett áll. Az akkori Marsch bárónőt jelenleg Munkácsynénak hívják és viselhetne-e valaki jelenleg egész Európában szebb nevet, mint amelyre e kedves nő oly méltán büszke?

Messze tévedtem, a művész egyéniségének jellemzésébe, pedig most csak otthonáról akarok szólni. Arról, mint ülnek együtt az ebédnél, mint csevegnek, miként fest, hogyan adomázik?

A magyar vendégszeretet annyira kifejlődött Munkácsyban, hogy sokszor az utcán fogja meg ismerőseit és viszi haza magával ebédre. Különösen a magyarokat rendkívül szereti, s ha asztalánál magyarok is ülnek, jól esik neki közéjük huzódni, s amíg a franciák nejevel csevegnek, ő magyarul adomázik s beszéli élményeit. Minden elbeszélésében kitűnő magyar humor nyilvánul, ép úgy a magyar dalok iránti szeretete is csaknem közmondásos. Nincs magyar népdal, melyet ne füttyölne, a füttyölés valódi szenvedélye. Amíg fest, addig többnyire füttyöl; ha füttyképes magyarokat foghat, azonnal füttyquartettet szervez belőlük és remekül viszi ő maga a primet. Dr. Hubay Károly, a füttyquartett egyik kontrása tudna e zenei előadásokról mesélni.

Műtermében gyönyörű zongora áll, melyen neje gyakran játszik azalatt, amíg ő fest. E műterem pazar fényét felesleges vázolnom, mindenki ösmeri a mester által saját műterméről festett képet.

Adomái valódi zamatos magyarságuk által hatnak s azokat leírni nem, csak előadni lehet. Még érdekesebbek ennél azon apró élmények, melyek Munkácsy művészpályájához tartoznak. A többek közt, egy ízben végigjárta a lapokat azon hír, hogy Békés-Gyulán egy urnak birtokában van egy oly tulipános láda, melyet Munkácsy festett be — annak idejében.

Megkérdeztem Munkácsytól, emlékezik-e még arra a tulipános ládára?

— Egyáltalában nem, válaszolt mosolyogva. — Tulipános ládát én sohasem festettem, mert a „májsztram“ nem bizott annyira a tudományomban, hogy a tulipánfestést rám merte volna hagyni. Én amire ott vittem, az mindössze a házsza-mok festése volt. Ha jól sarokba szorítanának, tán még a házakra is emlékezném, melyek számaít én festettem.

Érdekes az ő modell-keresési módja is. Körülbelül úgy van vele, mint Matejko, akiről tudvalevő, hogy egy alkalmas modellt hónapokig

elüldözött, amig rábirta az ülésre. A „Krisztus“ kép minden alakja meg volt már, csak Pilátus hiányzott még, arra nem talált alkalmas alakot. Végre fölfedezett egyet, amint az utcán kényelmesen dőcögött. A művész kiszállt hintójából, fölkerlte a meglepett idegent, beültette kocsijába, megmagyarázta kivánságát, fölvitte műtermébe, s a nagy képbe beleültette a jelmezbe öltöztetett alakot. S ime a kísérlet jól sikerült, az alak beillett a művész érezte, hogy a kép készen van.

Egyizben azonban a modellfogás csütörtököt mondott. Egy részeg alak kellett volna, egyik nagy képéhez. Munkácsy munkásnak öltözve ment az egyik munkás-csapszékbe. Ott a legalkalmasabb alakot kiszemelte, azzal beszédbe ereszkedett, bort hozatott és csakhamar leitta áldozatát. Ekkor per te lön vele és karon fogva hozta haza műtermébe. A berugott munkás bámult, midőn a pompás palotába beléptek, majd sóbálvánnyá lön, midőn az atelierbe érkeztek. Munkácsy ingujjban akarta derék barátját megörökíteni, ez azonban amint a művész le akarta vonni róla zubbonyát, rosztat sejtve nagy káromkodással és dulakodással a tőle telhető gyorsasággal inalt el.

Ezer jellemző apróságot regélhetnék még róla, de ime, kifogytam a térből. Hisz pár nap múlva ugyis köztünk lesz, meg fogja akkor mindenki ömerni és — szeretni. Hozza isten közénk őt és kedves nejét, őrangyalát!

Aggházy Károly.

„A furcsa háboru.“

Strauss János operettje. Először adva a népszínházban január 31-én.

Egész Budapest tele volt már a „furcsa háboru“ zenéjével, midőn a népszínház közönsége végre szintén meghallhatta, az egyik részről igen dicsért, másrészt meglehetősen lerántott operettet. A gyapjuutcai német színház már hetek óta adja, s közönsége, mint mondják, vele énekel minden számot az előadóval. Ez bizonyára a népszerűség és tetszés jele.

Ha a német tánczene e legkönnyebb neme Bécsben és egész Németországban gyújtó hatást gyakorol, azt tökéletesen értem, de hogy a tősgyökeres magyar közönség előtt egy igen csinos, de teljességgel nem eredeti keringő ritmus oly lelkesült tetszésre találjon, hogy azt 3-4-szer megisméttetik, külön az előadóval, külön a zenekarral, — ez valóban meglepett és gondolkodóba ejtett népzeneink magasabb fejlődése és haladása iránt.

Strauss Jánost mint tánczene-szerzőt dicsérni annyi volna, mint a Dunába egy pohár vizet önteni. Az ő négyszáz tánczene darabjaiban vannak benne e genre legkecsesebb és legpikánsabb darabjai. Ha azonban Straussról, mint operettszerzőről kell irnunk, ugy e minőségéhez igen sok szó fér. Miként jut ő ahhoz, ki egész életén át táncdarabokat irkált és világhírű „Donau-walzer-ével“ e működése zenithjét elérte, hogy egész operett zenéjét írja meg.

Röviden megmagyarázhatjuk.

Offenbach, e genre megalapítója a nagy sikerek mellett hallatlan anyagi eredményt is ért el, s ez elbódítá a tánczene szerzőket. Mindegyik operettet kezdett azután komponálni, nem törődve azzal, hogy

Offenbach tehetségével távolról sem bírnak. Hol van-e bécsi operett-szerzők műveiben csak egy gyöngé árnyéka is a jellemző és eredeti dallamoknak, a valóban finom zenei szatirának és humornak, amitől duzzad Offenbach „Orfeus“-a, hol az az igazság és dallamosság, mely az „Eljegyzés lámpafénynél“, „Varázshegedű“, „Fortunio dala“ operettekben oly üdítőleg hat, s végül utolsó műve „Hoffman meséi“-nek szépségei, mely nemcsak hattudala, de legtökéletesebb és legszebb műve is volt e mesternek!

A bécsi operettírók közül egyedül Suppé bír önállósággal és valódi tehetséggel. Későn kezdett az Offenbach-genreban működni s e téren valóban érdemes dolgokat hozott létre. Műveiben gyakran találunk szép dalokat, gondosan kidolgozott hármassokat, öszszeseket, jellemző és megfelelő zenekari hangszínezést. Mily pompás például híres F. dur dala, továbbá a jellemző „esernyő hármass“, a „templomba menet“ nemes zenéje s a méltán híres és teljesen eredeti „Levél-keringő“, — mind egyetlen operettjéből „Boccaccio“-ból. Hivatott dalműírót vont el Suppében az operett a magasabb műfajtól.

Szemben ezzel igen szegényül áll Strauss operettzenéje. Nyomaszines a drámai fölfogásnak, vagy a jellemző igazság felé törekvésnek. Az első hangjegytől az utolsóig tánczene az egész: öröme, bánata, fájdalma, haragja, gyásza mind egy-egy keringőben, polkában indulóban vagy mazur-motivumban nyer kifejezést.

Néhol azt hisszük, hogy tán egy szép, és valóban érzett dalt fogunk hallani, mint a II. felvonás B. dur ariettájában, melyet Komáromy Mariska k. a. az ő rokonszenves, édes hangjával behízeleg szívünkbe; azonban alig énekelt nyole ütényt s a dal átfordul egy stájer „ländler“-be és van újra tánc és tánc. Strauss modora megboszulja önmagát, mert ha valamivel nemesebbet teremt, mint pl. az I. felvonás D. dur ötöse (mikor Violetta bekötött szemmel vezetik) ezt már a közönség nem tudja élvezni, mert nem tánczene.

S mi kell egy Strauss operettnek? A zeneszerző belemarkol az ő 400 táncdarabos zsákjába, kihuz belőle tiz-husz számot, azok alá Genée és Zell urak szöveget írnak, melyben legyenek férfiruhába öltözött hölgyek, pár mulattató helyzet, egy kis katonásdi, mikben a ledér bécsi operette-énekes nő szokott lorette-taglejtéseivel egy kis izgalmat idéz elő az érzékek körében, s azzal készen van egy Strauss-operett.

A siker biztos, a zeneszerző palotát épít, fogatot tart, addig pedig az oly szerény tehetségek, mint Schubert volt, éhenhalnak; s a Goldmarkhoz hasonló zenei óriások pár forintot vesztegetik el szívük vérével írott szerzeményeiket.

Az izlés elfajulását jelenti a Strauss operett sikere és sajnos, hogy Budapest e tekintetben Bécs által befolyásoltatja magát. Hisz a francia zeneszerzők is használnak dalműveikben táncritmust, de mily nemes dolog Straussé mellett egy Delibes vagy Planquette és Lecocq-keringő! S mennyire hozzá illik azon hangulathoz, mennyire helyére való mind egyik, nem mint a „furesa háború“ híres valcere, melyet Kassai úr a II. felvonásban játszik el, (nem merem azt mondani, hogy elénekel.) E szám, melynek szövegét más valaki írta, melynek zenéje pótlékul vétetett föl, idézi elő a legnagyobb hatást. Ez eléggé jellemző az egész operett zenéjére.

Az igazgatóság az operettet nagy fénnel állította ki s a művészi részt illetőleg különösen Puks karnagy valódi szellemi luxust fejtett ki a rendkívül olcsó eszközű hangszereléssel bíró operett betanításában. Komáromy kisasszony, pacsirta gyanánt röpteti ki a legszebb magas B-ket, igen veszélyes vetélyt támasztva Hegyi Aranka kisasszony rokonszenves szopránjának és délceg megjelenésének együttvéve. Kápolnay, Kassai és Solymosi urak derekasan megállják helyüket, egyedül Kassai urat óvjuk az említett keringő eljátszásában a felesleges balletfiguráktól. Mindenesetre igen sok tehetség és szorgalom, de bár érdemesebbre volna ráköltve.

Huber Károly.

Z E N E.

* A nemzeti zenede ismét elkezdé téli zeneestélyeinek sorozatát, s jan. 30. este 6 órakor volt az első, a vigadó zsufolásig telt kis termében. Ez intézet igazgatósága komolyan és lelkiismeretesen fogja föl hivatását s nem bálokkal, táncestélyekkel és egyéb különben igen kellemes dolgokkal csábit növendékeket magának, mint nálunk újabban divatba jött. A komoly tanulmány és folytonos haladás meg is látszott a növendékeken, úgy az egyes magán előadásokon, mint a zenekari osztály összesein. A legteljesebb elismerés illeti meg ezért mind a derék tanárokat, mint pedig a növendékeket, kik közül Kriszt Emília, Schölnaszt Ida, és Sonntag Emma kisasszonyok tüntek ki a zongorán, Zerdahelyi Olga k. a., Waldmann Béla és a már ösmert nevű Pettykó Imre hegedűn. Azok képzésüket kiválólag Székely, továbbá Zapf, Belovics tanárok buzgalmának, ezek és a zenekari osztály növendékei Huber Károly karnagynak köszönhetik saját szorgalmukon kívül. A hangversenyért a zenede elnök, Zichy Géza gróf teljes elismerését fejezé ki Bartay Edének, a fáradhatlan igazgatónak. A hangversenyen a bécsi »Produktiv« társulat két gyönyörű fekete zongorája általános elismerésre talált érces szép hangjával. Ezeket a »Harmonia« társulat engedte át díjtalanul.

* Thern Vilmos és Lajos, a kitűnő zongoraművész pár holnap, febr. 6-án adja első hangversenyét Bécsben. A bécsi »Kunst und Musik-Zeitung« ez alkalom-

mal a két testvér igen sikerült arcképét hozza életrajzi adatok kíséretében. Érdekesnek tartjuk ebből főlemlíteni, hogy Thern Vilmos 1847-ben, Lajos pedig 1848-ban született Budapesten. Atyjuk Thern Károly a jelenleg is élő derék nemzeti színházi karnagy, ki e két gyermeke művészi kiképzésére a legnagyobb szeretetet fordítá. A gyermekek bámulatos műgonddal képezve, már 1855-ben első fölléptükön viharos tetszést arattak. Egyik fiucska hét, a másik nyolc éves volt s a két zongorán hajszálig menő finom egyöntetűséggel játszva, elragadta egész Budapestet. »Mintha nem is két külön ember játszanék — írja róluk egyik bírálójuk, ki a férfitá lett művészeket újabban hallotta, — hanem csak egyetlen kettős-ember játszanék. Valóban a két test egy lélek, két szív egy dobbanás mondat áll e két testvérré.« Hangverseny pályájuk tüzetesen 1864-től kezdődik, midőn Ausztria és Németországba már mint kész művészek indultak körutra. Bécs, Lipcse, Wiesbaden és Weimar látta főleg diadalaikat s Bécs oly szerencsés, hogy e két művészt állandóan magának mondhatja.

* Brandus et Comp. párisi zenemű kiadó-cég kártérítési pert indított »Rózsavölgyi és társa« cég, illetőleg annak jelenlegi birtokosai Grünzweil és Dunkl urak ellen a Lecoq-féle »Nap és hold« operette utánnomása miatt.

* Ö n v é d e l e m. Társulatunk igazgatósága legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy kérvényt fog benyújtani a törvényhozáshoz, az irói jogról szóló törvény mielőbbi létesítése tárgyában.

* H a n g v e r s e n y W i l t n é M á r i á v a l. A Valero-utcai népkönyhájára február hó 13-án a vigadó kis

termében hangverseny rendeztetik, melyen a legjelesebb művészi erők fognak közreműködni, és pedig: Wiltné, Keller-Eppstein Teréz s Eppstein Eugenia bécsi művésznők, Márkus Emilia k. a. s Perotti Gyula. A hangversenyt tánc követi — beléptijegy ára 5 frt.

* M u l a t s á g o s t é v e d é s r ől értesít bennünket zágrábi rendes levelezőnk, mely azonban nemcsak a horvát dalárokkal történhetik mindig meg. A károlyvárosi »Zora« nevű dalegylet Horvátország nagy dalköltőjét Z a j c s urat megválasztotta tiszteletbeli tagjának. A diszes oklevelet átadandó bizottság szerencsésen megérkezett Zágrábba. Első dolga természetesen az volt, hogy megtudja Zajcs úr lakását. Az utbaigazítás nyomán a bizottság Z e c s urhoz egyik zágrábi napilap szerkesztőjéhez jutott. (Zecs és Zajcs annyit tesz, mint nyul.) A bizottság vezetője elmondja dikcióját a lapszerkesztő előtt, magasztalva emlékszik meg a hazai dalárügy terén szerzett nagy érdemeiről és átadja a megtisztelő oklevelet. Zecs szerkesztő úr zsebredugván az elismerést, meleg szavakkal köszöni meg a megtiszteltetést; elmondja, hogy habár eddigi érdemei nem nagyok, de a jövőre iparkodni fog tőle telhetőleg a horvát dalárügyet előmozdítani. Mily nagy volt azonban a bizottság zavara, amidőn (még az nap) megtudta, hogy az oklevelet nem annak adták át, akinek az szánva volt. Vissza nem kérhették az oklevelet Zecs úrtól, Zajcs urnak meg nem nyujthatták át, mert erre az eshetőségre nem gondolván, nem hoztak magukkal még egyet. A fogas kérdés megoldására még a mai napig folyvást hiányzik a jó tanács.

* Liszt Ferenc z, február 3-án érkezett körünkbe.

* Gróf Zichy Géza husvét előtt egy nagy jótékonycélu hangversenyt szándékozik adni. A nemes gróf valóban dicséretre méltó buzgalommal értékesíti elismert művészetét.

* Czeke Sándor zenetanár, ki hosszú időjig külföldön tartózkodott, haza

tért s a fővárosban szándékozik letelepedni. Czeke úr sok éven át a »Pester Lloyd«-nak volt zenekritikusa s birjuk szíves ígérését, hogy lapunkat is fogja támogatni ismeretes szakavatott tollával.

* A brüsszeli filharmonikusok igazgatója Becquet úr köszönő levelet intézett társulatunk igazgatóságához. Meleg szavakban megköszöni a küldött »Bátory Mária nyitányt« Erkel Ferencztől és az »Atala« előjátékát s biztos kilátásba helyezi, hogy még az idej hangversenyek során elő fogja adni.

* Viktoria királyné férjének, Albert hercegnek zeneszerzeményeit most rendezte nyomás alá Gusins W. M. és a diszes kötet Metzler és társa londoni zeneműárúsnál jelent meg. A »prince consort« kiválóan orgona- és zongoraszerzeményekkel foglalkozott, de számos dalt is irt köztük egyetlen olasz szöveggel s ez egy »Fohász Harmoniához!

* Matinée. Székely Imre nemzeti zenedei tanár által f. é. február 5-én, vasárnap, lakásán (belváros, IV. ker., szerb-utcza 2. szám) délelőtt 11 órakor tartandó zenészi matinee műsora: 1. Gavotte Huber H. Gottgeb Katicza k. a., 2. Polonaise (á dur) Chopin, 3. 19-ik magyar ábránd Székely, Keller Eugenia k. a., nemz. zenedei növendék., 4. a) »Lascia chi'o pianga« Händel, b) »Warum willst Du Andere fragen?« Schumann Klára, éneklő Pawlowsky Anna k. a., kíséri Schwartz Gyula úr. 5. Menuett Moszkovszky, Sztranyavszky Nelli k. a. 6. »Rigoletto« Liszt Merényi Mihaela k. a. 7. Magyar dalok Székely éneklő Pawlowsky Anna k. a., Schwartz Gyula úr tanítványa. 8. Concert (é-moll) Nagy Ida k. a., nemz. zeneakadémiai növendék és Székely Irén k., a., nemz. zenedei növendék. 9. Trio f-dur) Volkmann, zongorán: Száhlender Ida k. a. hegedűn: Zerdahelyi Olga k. a. zenedei növendékek, és gordonkán: dr. Hubay Károly úr.

* A dalárdák köréből. A nagy-körösi dalárda jan. 28-án jól sikerült dalárestélyt rendezett, melyen Huber Károly »Fohászat«, Ábrányi »Hallgasson el a fülemile« c. dalát, Mérthy »Kossuth-indulóját«, népdalokat stbit adtak elő. A dalt tánc követte, természetesen hajnalig. — A pesti nemzeti dalkör e farsangon is rendez egy jelmezes estélyt. Ezuttal Chinát kereste föl a jelmezekért s a »Hungária« termében egy éjen át hét

és kilencgombu mandarinok fognak csárdásozni és copfok röpködnek majd a levegőben.

* Schubert ünnepélyt rendezett a nagy dalköltő halálnapján (jan 31.) a budai zeneakadémia. A kitűnően sikerült estélyt Nagy Jenő úr gonddal szerkesztett kis tanulmánya nyitá meg, Schubertől. A zeneelőadások minden száma Schubert szerzeményeiből telt ki, a szükséges változatossággal és izléssel összeállítva.

Schmidt Ferenc ur érces baritonja, Nagy Ottilia és Komlóssy Xaverina urhölgyek csengő szopránja ép oly elismerésre talált, mint a gyönyörű »Hármas« vagy a »Szár az virágok« változatait előadó jeles erők játéka. Az utolsó számot férfikar szabatos előadása alkotta, többnyire a budai dalárda derék tagjaiból telvén ki a közreműködők. — A zeneakadémia jó példája követést érdemelne.

A szinfalak világából.

* »Atala« — a bécsi operaházban. Jahn ur, a bécsi cs. kir. udvari dalműszínház igazgatója e hét folytán lejő Budapestre, megösmersedni Scharrel, az »Atala« szerzőjével és dalművének minden részleteit tanulmányozás tárgyává tenni. A látogatás célja az, hogy »Atalát« lehetőleg még ez idény alatt színre hozhassa a bécsi operaházban.

* Szabados Károly nemzeti színházi tag a »jeune Hongrie« egyik legtehetségesebb tagja mint halljuk egy ballet zenéjén dolgozik. Örvendünk e hírnék mert bizonyítéka annak, hogy a fiatal nemzedékben is munkál a tettvágy.

* Odry Lehel új népszinművet irt melyet a népszínház igazgatóságához szándékozik benyújtani. Az új népszinműnek alap tendenciája az: hogy mindenhez józanság kívántatik, hogy még a koldus is csak úgy gyakorolhatja szomorú mesterségét, ha józan ésszel használja fel annak furfangjait. Ennek bizonyítására episodszerűleg egy korhely szerepeltet a szerző, kit a borivás végre is öngyilkosságba üz.

* Massenet »Herodiád« operájából mely Brüsszelben nagy sikerrel adott, nemrég részleteket adtak elő a pétervári »Harmonia« egyletben, mint az ottani lapok írják — szintén nagy sikerrel.

Szerkesztői posta.

Id. Ábrányi Kornél urnak, a »Zenészeti Közlöny« szerkesztőjének. Kollegialis kötelességünknek tartjuk felvilágosítani afelől, hogy becses lapja 3-ik számában említett Faur párisi énekes nem tenorista, hanem amint az egész világ tudja, (a budapesti népszínház közönsége által is megbámult) híres baritonista. Meg fogja bocsátani nekünk ezen figyelmeztetésünket, valamint azt is, ha a hirlapok között uralkodó azon szokást fölemlítjük, hogy az átvett hireknél mindig idézik azon lapot, melyből az illető hirt átvesszik. Becses lapja négy eredeti hírnék volt szives reprodukálni, anélkül, hogy a forrást megemlítette volna, sőt azt, mely lapunk rovatszerkesztőjének dalműszövegét illeti, saját értesülésének mondja. Sziveskedjék alantas munkatársaival elhitetni, hogy ez a »Harmonia« értesülése volt, annyival is inkább, mert e hirt négy nappal előbb közölte, mint a »Z. K.« Szivesen kérjük, tartsuk meg e tekintetben is a kollegiális jó viszonyt, annyival is inkább, mert mi szigoruan elhatároztuk, hogy ha csak egy sornyi eredeti hirt is átvesszünk a »Z. K.«-ből, a leghivebben fogjuk idézni azt.

3. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS ROVATSZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMATOTT A DEUTSCH M.-fÉLE MŰVÉSZETI INTÉZETBEN.
1882.

➡ Egyes szám ára 15 kr. ➡

Émlék-naptár.

Február 6-án.

1818. szül. Litolff Henrik, zongoraművész és zeneszerző Londonban.

Február 7-én.

1824. szül. Genée Rikárd dalszerző és operaigazgató Danzigban.

Február 8-án.

1810. szül. Burgmüller Norbert, symphoniák-, négyesek- és zongoradarabokról ismert, zeneszerző Düsseldorfban, (mehalt 26 éves korában.)

Február 9-én.

1833. szül. Bach Otto zeneszerző Bécsben.

Február 10-én.

1810. halt meg Hoffmeister F. A. opera és templomi zeneszerző Bécsben.

Február 11-én.

1741. szül. Grétry A. negyven opera szerzője Lüttichben (mehalt 1813. évben Párisban.)

Február 12-én.

Munkácsy Mihály születése.

1769. szül. Rochlitz Frigyes zeneszerző és író, a »Leipziger Allgemeine Musikzeitung« alapítója Lipszéhen (mehalt ugyanott 1842 dec. 16-án.)

A harmadik szám tartalma:

A király-hymnusz-mozgalom	<i>Balogh Páltól</i>
A művészek műveltségének hivatalos elismerése	<i>Kacziány Gézától</i>
Színházi csevegés	<i>Földszinti Figyelő</i>
Tárca: A) Munkácsy otthon	<i>Aggházy Károlytól</i>
B) A furcsa háboru	<i>Huber Károlytól</i>
Zene	
A szinfalak világából	
Szerkesztői posta	
La Hongrie á l'Etranger	<i>Bánfi A.-tól</i>

HARMONIA.

La Hongrie à l'Étranger.

(Redigée par A. Bánfi).

La jeunesse de l'Université, le club des écrivains et artistes et le Cercle français à Budapest ont avisé dans les derniers jours le comité arrangeux des fêtes en honneur de M. Munkácsy, d'avoir aussi l'intention de présenter au peintre génial, pendant son séjour à notre milieu une couronne de laurier de l'argent. En conséquence de cela le comité proposera la translation des festivités de la salle des Beaux-Arts à la grande salle de l'Académie. La jeunesse de l'Université arrangerà en outre en son honneur une procession aux flambeaux.

* * *

Mardi passé a eu lieu la première représentation de l'opérette »La guerre joyeuse« de Jean Strauss au théâtre populaire de Budapest, dont nous avons promis dans notre dernier numéro d'en donner compte. Nous le disons franchement elle a réussi. Mais néanmoins, nous ne le pouvons pas passer sous silence, que nous y avons entendu de ci de là, au passage, quelque mélodie oubliée, quelque air déjà entendu. De temps en temps un refrain chantonne dans la mémoire et on se dit en l'écoutant: »mais attendez donc, je connais ça, j'ai dansé cette valse, j'ai fredonné cette romance.«

Ce n'est pas pour faire un reproche à M. Strauss, mais »la guerre joyeuse« toute gentille qu'elle est, a évoqué quelques vieux souvenirs oubliés, qu'elle a joyeusement rajeunis.

Quant à l'interprétation, nous l'avouons, elle a été une excellente. Mlle Komáromy (Elza) jouait avec un verve et un temperament, que nous n'aurions jamais cru capable cette petite naive de cela. Et son chant! Quelle pureté, quelle sonorité! Quel soulagement délicieux pour les oreilles! Non moins excellente était Mlle Hegyi (Violetta) qui a joué avec son charme acoutumé. MM. Solymosy (Groot) et Kassay (Marchese) ont entretenu dans la salle une bonne humeur, qui ne s'est pas démentie un seul instant.

En somme, excellente acquisition pour le répertoire du théâtre populaire.

* * *

Mardi passé débuta Mme Wilt dans le rôle »d'Alice« de »Robert le Diable« avec un succès immense. Plusieurs des représentants de la presse ont eu l'occasion d'entendre cette représentation par l'obligeance de M. Puskás, le directeur du filet téléphonique dans les salles de la Redoute. Les plus fins pianissimi des dames Wilt et Maleczky et de l'orchestre, les applaudissements du public tous étaient si bien distinct comme si l'on y avait assisté à la salle. Il va sans dire, que la représentation était la plus parfaite.

* * *

L'Académie de Musique à Buda a arrangé le 31. passé dans ses localités une fête musicale en mémoire de l'anniversaire de François Schubert, dont il assistait un public bien nombreux. Les pièces exécutées furent exactement interprétées par les dames Ottilie Nagy, Marie Cserményi, Xaverine Komlóssy et par MM. Schönborn, Schmidt et Drescher. Toute notre reconnaissance au directeur M. Szauner.

* * *

Mme Wilt, que nous n'avions pas l'occasion d'entendre jusqu'ici que comme cantatrice d'opéra, se fera entendre le 13 courant comme chanteuse de concert dans deux chansons de M. Maximilien Schütz, le critique musical du »Pester Lloyd« à Budapest. L'accompagnement sur le piano sera effectué par le compositeur même.

A „HARMONIA“ társulat hirdetése:

Táborszky és Parsch legujabb kiadványai

Budapest,

kis korona-utca 4. sz. a.

- Erkel** Elek. »A szép asszony kocsisa« Csepreghy Ferenc eredeti népszinművének válogatott dalai. Énekhangra zongora kísérettel. 1-ső füzet 1 frt 50 kr.
- »Az igmándi kispap« Berczik Árpád eredet inépszinművének közkedveltségü dalai. Énekhangra zongora-kisérettel 1 frt 50 kr.
- Ifj. Fahrbach** Fülöp. 139. mű. Viszontlátás. 10-ik magyar induló. (Wiedersehen-Marsch.) Zongorára 60 kr.
- Op. 157. Früh und spät. (Tôt ou tard.) Polka français für das Piano forte 75 kr.
- Op. 159. La Perle de Brézil. Mazurka pour le Piano 75 kr.
- Halmay** Kázmér. 4-ik mű. Jász- emlék. Csárdások cigányos modorban. Zongorára 1 frt.
- Nicolich** Sándor, Margitszigeti rózsák. Eredeti csárdás zongorára 1 frt.
- Souper-csárdás. Eredeti magyar zongorára 1 frt.
- Székely** Imre. 32-dik magyar ábránd magyar dalok felett zongorára . 1 frt 50 kr.
- Szénfy** Gyula. Köny-zápor. Zongorára 1 frt.
- Thern** Károly. 61-ik mű. »Virágos a rét«. Magyar dal. Énekhangra zongora kísérettel 80 kr.
- 62-ik mű. Magyar dallamok. Zongorára 4 kézre 1 frt. 20 kr.

KÁROLYI GYÖRGY

papirkereskedő,

Dorottya-utca 10-ik szám.

Ajánlja dúsan berendezett papir- és írószer-raktárát.

Levélpapírok, mindennemű írópapír, diszes névjegyek, albumok, írószerek a legnagyobb választékban, a legfinomabb ízléssel kiállítva.

Nyomdai munkák: felhívások, köriratok, címfejek, címkék, okirati szövegek stb. kiállítására külön sajtók és gépek.

Dorottya-utca 10.

A társulat kiadásában megjelentek:
»A tala« dalmű összes részletei.
»Harmonia Induló« zongorára két kézre.
»Jogász Csárdás« szerző Rácz Pál a szerző díszes arcképével.
1882-diki »Medikus Csárdás« szerző Vasskovits Serédy Izabella.
1882-iki »Jogász Csárdás« szerző Halmay Kázmér.

»Zsurnaliszta Polka« szerző az írói Bál alkalmából Aradi Lajos (Drescher Raymond) a nemz. színház tagja.
»Írók és Művészek« Tipegő szerző Knész Hugó.
»Soh' se halunk meg« Csárdás az írói Bál alkalmából szerző Komlódy Gyula.

Az összes táncdarabok Rácz Pál műsorába fel vannak véve.